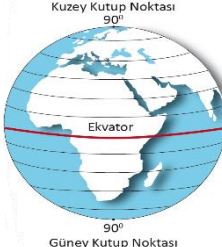
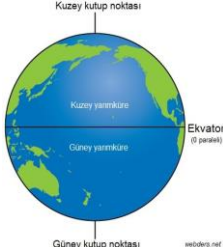

6.Sınıf

2.Öğrenme Alanı: Evimiz Dünya

Ülkemizin, Kıtaların ve Okyanusların Konum Özellikleri

			
Geoit: Dünya'nın Ekvator'dan şişkin, kutuplardan basık olan kendine özgü şeklidir.	Yer Eksenini: Dünya'nın iki ucundan şiş geçirilmiş bir portakalın, şişin etrafından dönmesi gibi kendi çevresinde dönmesidir.	Ekvator: Dünya'yı tam ortadan ikiye böldüğü varsayılan hayali çizgidir.	Kutup Noktaları: Yer ekseninin Dünya'yı kestiği kabul edilen yerlere kutup noktası denir. Kuzey yarım kürede olana Kuzey Kutup Noktası, güney yarım kürede olana Güney Kutup Noktası denir.

Paralel ve Meridyenler

Paraleller ve meridyenler, gerçekte var olmayan hayali çizgilerdir.

	Bu hayali çizgiler, dünya üzerindeki bir yerin coğrafi konumunu belirlemede yardımcı olur.
---	--

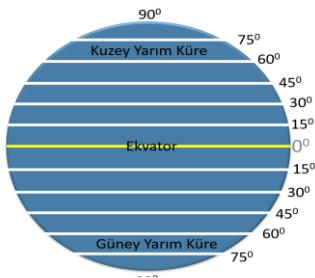
Not: Haritalardaki yukarıdan aşağı uzanan meridyen çizgileri ile sağdan sola uzanan paralel çizgilerinin numarası o yerin konumu ya da adresidir.

Paraleller ve Özellikleri

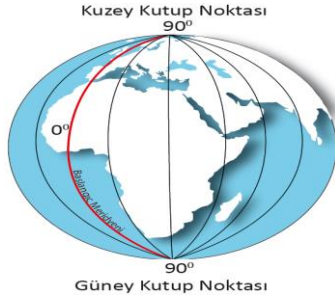
Ekvator'dan Kutuplara birer derecelik açılarla doğu batı doğrultusunda çizilen hayali çemberlere paralel denir.

- * 90 tane Kuzey Yarımkürede; 90 tane de Güney Yarımkürede olmak üzere 180 tane paralel vardır.
- * Dünyayı ortadan iki eşit parçaya böldüğü varsayılan, Kutup noktalarından eşit uzaklıktaki hayali çembere ise **Ekvator** denir.
- * **40.076 km** uzunluğu ile en büyük paralel çemberi olan Ekvator aynı zamanda başlangıç paralelidir.
- * Paralellerin boyları Ekvator'dan Kutuplara doğru gittikçe kısalır. **90°** Kuzey ve **90°** Güney Paralelleri birer noktadır.
- * Dünyanın en kuzeyi Kuzey Kutup Noktası; en güneyi ise Güney Kutup Noktası olarak adlandırılır.
- * Ekvatorun ikiye ayırdığı dünyanın kuzeyde kalan bölümüne Kuzey Yarımküre; güneyde kalan bölümüne ise Güney Yarımküre denir.
- * Kuzey Yarımkürede olanlara Kuzey Paralelleri; Güney Yarımkürede olanlara Güney Paralelleri denir.
- * Her iki Paralel arasındaki kuş uçuşu uzaklık **111 km**'dir. Paraleller arası kuş uçuşu uzaklık buna göre hesaplanır.

Not: Bir yerde Paralellerin dereceleri yukarı doğru artıyorsa bu yer Kuzey Yarımkürede yer almaktadır. Bir yerde Paralellerin dereceleri aşağı doğru artıyorsa bu yer Güney Yarımkürede yer almaktadır.

Meridyenler ve Özellikleri

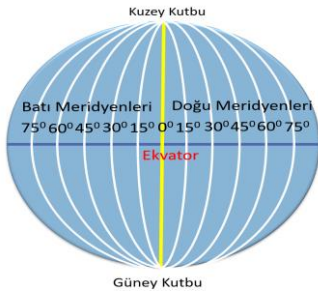

Bir kutup noktasından başlayıp diğer kutup noktasında birleşen dikey yönde çizilen yarım çemberlere **Meridyen** denir.

* Dünya üzerinde **180** Doğu Yarımkürede; **180** Batı Yarımkürede olmak üzere **360** tane meridyen vardır.

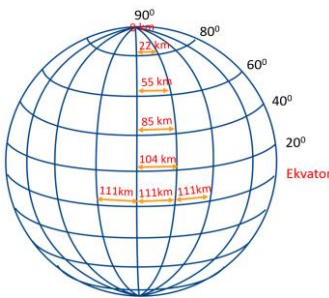
* **Başlangıç meridyeni** İngiltere'nin başkenti Londra yakınlarındaki **Greenwich** (Griniş) gözlemevidir ve **0°** ile gösterilir.

* Başlangıç meridyeninin doğu kısmına Doğu Yarımküre, batı kısmına Batı Yarımküre denir.

* Bir yerde meridyenlerin dereceleri sağa doğru artıyorsa bu yer doğu meridyenlerinde yer almaktadır.

* Meridyenlerin dereceleri sola doğru artıyorsa bu yer batı meridyenlerinde yer almaktadır.

* Meridyenler arası mesafe Ekvator'da **111 km**'dir.

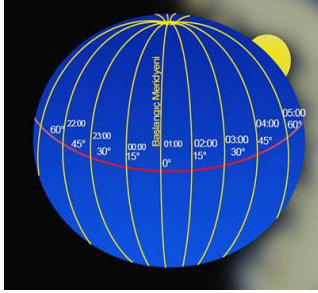
* Ekvator'dan kutuplara doğru gidildikçe mesafe azalır.

* Meridyenler kutuplarda birleşerek iki meridyen arası **0 km** olur.

* Bir kutup noktasından başlayıp diğer kutup noktasında birleştikleri için meridyenlerin boyları birbirine eşittir.

- * Dünya batıdan doğuya doğru dönmektedir.
- * Bu yüzden doğudaki saat batıya göre daha ileridedir.
- * Ardışık iki meridyen arasında 4 dakikalık zaman farkı vardır.

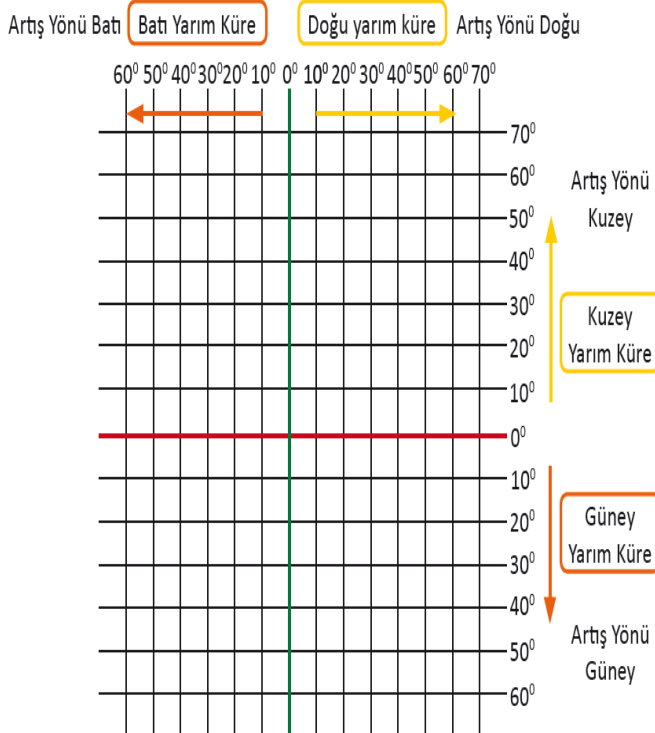

- * Aynı meridyen üzerinde bulunan tüm noktalarda yerel saat aynıdır. Çünkü aynı meridyen üzerindeki tüm noktalar güneşin önünde aynı anda geçerler.
- * Dünya batıdan doğuya doğru döndüğü için doğudaki meridyenlerin yerel saati her zaman daha ileridir.

Coğrafi Koordinat Sistemi

Paralel ve meridyen çizgilerin oluşturduğu sisteme **coğrafi koordinat sistemi** denir.

Bir Yerin Coğrafi koordinatlarını belirlemek için üç adımlı bir yol izlenir:

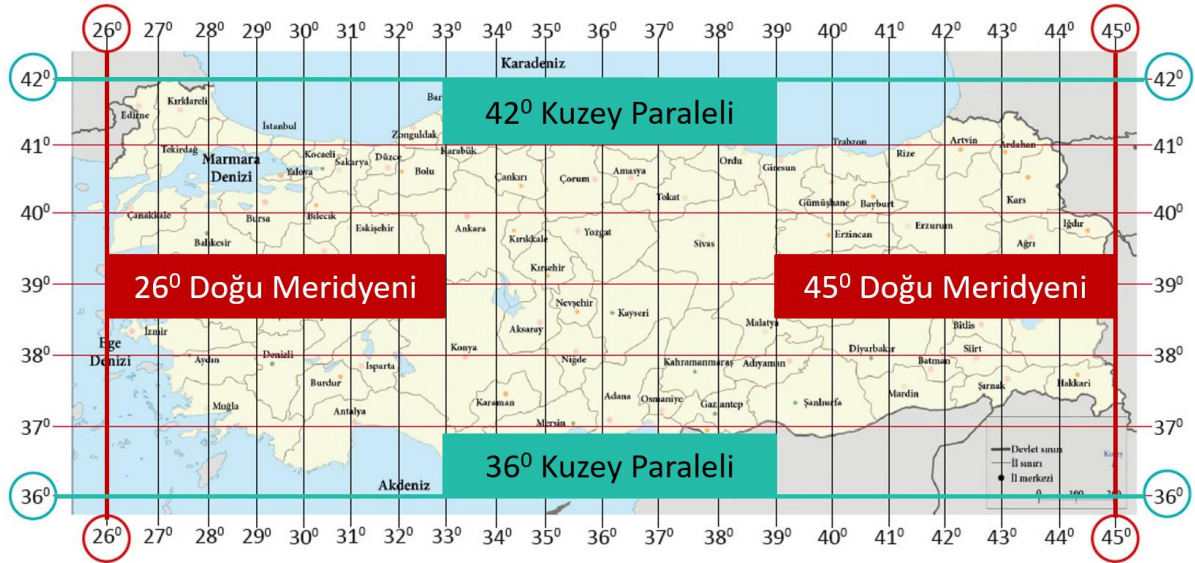
- 1) Bu yerin Ekvatora göre konumunu bulmalıyız. Paralellerin derecesindeki artış; kuzeye doğru ise kuzey yarım kürede, güneye doğru ise güney yarım kürededir.
- 2) Bu yerin Greenwich'e göre konumunu belirleriz. Meridyen derecesindeki artış; doğuya doğru ise doğu yarım kürede, batıya doğru ise batı yarım kürededir.

Türkiye'nin Coğrafi Koordinat Sistemi

Coğrafi Konum	
Dünya üzerinde herhangi bir noktanın veya bölgenin bulunduğu yere Coğrafi Konum denir.	
Matematik (Mutlak) Konum	Özel (Göreceli) Konum
Bir yerin paraleller ve meridyenler ile ifade edilebilen yani ekvatora ve başlangıç meridyenine göre belirlenen konumudur.	Bir yerin kıtalara, okyanuslara, denizlere, yer şekillerine, ulaşım yollarına yer altı kaynaklarına ve komşu ülkelere göre konumudur.

Ülkemizin Matematik Konumunun Sonuçları

* Ülkemiz 36° - 42° kuzey paralelleri ile 26° - 45° doğu meridyenleri arasında yer alır.

* Ülkemizin en kuzeyi ile en güneyi arasında 6 paralel farkı vardır. Bu fark yaklaşık olarak 666 km'dir. ($6 \times 111 = 666$ km)

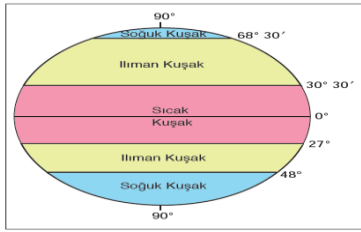
* Ülkemizin en doğusu ile en batısı arasında 19 meridyen geçer. Bu yüzden ülkemizin en doğusu ile en batısı arasındaki zaman farkı 76 dakikadır. ($19 \times 4 = 76$ dakika)

* Ülkemizin güneyi ekvatora daha yakındır. Bu nedenle güney kıyılarımız kuzey kıyılarımıza göre daha sıcaktır. Güneyden kuzeye gidildikçe sıcaklık azalır.

* Ayrıca ülkemizin mutlak konumuna bağlı olarak kuzeyden esen rüzgârlar sıcaklığı düşürürken güneyden esen rüzgârlar sıcaklığı artırır.

* Ülkemizde dağların güneşe bakan güney yamaçları kuzey yamaçlarından daha sıcaktır. Bu duruma baki etkisi denir.

* Ülkemiz orta kuşakta yer almasından dolayı ülkemizde dört mevsim belirgin şekilde yaşanır.

Türkiye'nin Özel (Göreceli) Konumu

* Türkiye'nin **göreceli (özel) konumu**, onun dünya üzerindeki diğer ülkelere, kıtalara, su yollarına ve ekonomik-siyasi yapılara göre "**nerede**" bulunduğunu ifade eder.

Özel Konum

- ❖ Coğrafi
- ❖ Ekonomik
- ❖ Siyasi
- ❖ Külteler
- ❖ Ulaşım

gibi özelliklerle ilgilidir.

* Ülkemiz Asya, Avrupa ve Afrika kıtalarının birbirine en çok yaklaştığı yerdedir.

* Üç tarafı denizlerle çevrili olan ülkemiz, bir yarımada görünümündedir.

* Ülkemiz petrol zengini ülkelere yakın bir yerde yer alır. Bu nedenle petrol ve doğal gaz boru hatlarının geçiş noktasını oluşturur.

* Önemli ticaret yollarına ve boğazlara sahiptir (İstanbul ve Çanakkale Boğazları). Bu durum Türkiye'nin jeopolitik önemini artırmıştır.

* Ülkemizde Akdeniz Karadeniz ve Karasal iklim görülmektedir.

Not: Farklı iklimler görülmesi tarım ürünü çeşitliliğini artırmıştır.

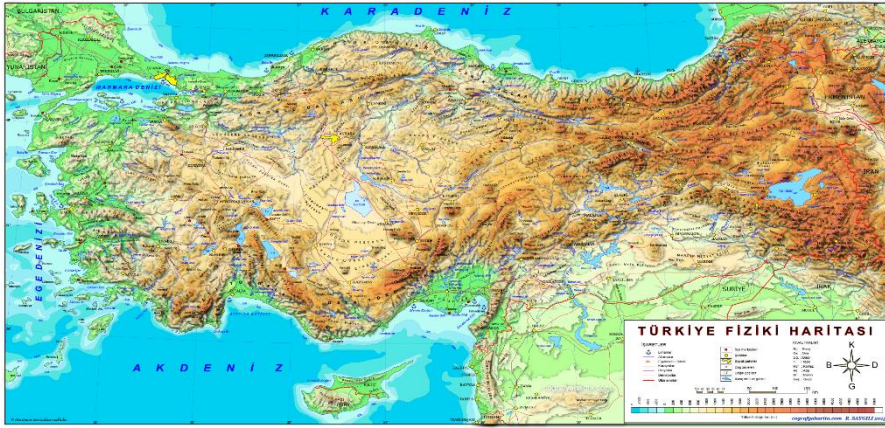
* Turizm açısından çok çeşitli doğal ve kültürel zenginliklere sahiptir.

* Türkiye; Ortadoğu'daki petrol ve doğalgaz kaynaklarıyla, Avrupa'daki tüketici pazarları arasında bir enerji köprüsüdür.

* Bakü-Tiflis-Ceyhan ve Trans Anadolu Doğal Gaz Boru Hattı (TANAP) gibi projelerle bu konum daha da önem kazanmıştır.

- * Ortalama yükseltisi fazladır (1132 m).
- * Batıdan doğuya doğru gidildikçe yükselti artar.
- * Dağlar genelde doğu-batı yönünde uzanır.
- * Sıcaklık ortalamaları batıdan doğuya gidildikçe azalır.
- * Yer şekillerinin çeşitli olması, farklı iklim tiplerinin görülmesine neden olur.

- * Yeraltı ve yerüstü kaynakları bakımından zengin bir ülkedir. Dünya'da işletilen birçok maden ülkemizde çıkarılmaktadır.

Not: Bu özelliklere sahip olması Türkiye'yi jeopolitik açıdan önemli hale getirmiştir.

Jeopolitik konum: Bir yerin mutlak ve göreceli konumunun ülkeler arasındaki siyasi ilişkilere yansımalarıdır. Kısacası bir yerin dünya siyasetinde önemli bir yere sahip olmasıdır.

Kıtalar ve Okyanuslar

Kıtalar (Anakaralar)

Yeryüzündeki büyük kara parçalarına kıta adı verilir.

Asya, Avrupa, Afrika, Kuzey Amerika, Güney Amerika, Antarktika ve Okyanusya olmak üzere toplam yedi tane kıta vardır.

Not: Okyanusya kıtasına Avustralya'da denilmektedir.

Okyanuslar

Kıtalar arasındaki derin çukurlukları dolduran büyük tuzlu su kütlelerine okyanus denir.

Büyük Okyanus (Pasifik), Atlas Okyanusu (Atlantik), Hint Okyanusu, Güney Okyanus ve Arktik Okyanusu olmak üzere Dünyada 5 büyük okyanus vardır.

Yüz ölçümü en büyük kıta	Asya
En kalabalık kıta	Asya
Yüz ölçümü en küçük kıta	Okyanusya
En büyük okyanus	Büyük Okyanus
En küçük okyanus	Arktik Okyanus
Canlı yaşamı olmayan kıta	Antarktika